

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора

Хомяка Ігоря Васильовича

на дисертаційну роботу

Кербаж Нізара Ріда

на тему: «Удосконалення хірургічної тактики при гострому панкреатиті»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 222 – «Медицина»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Гострий панкреатит – одне з найнебезпечніших та найтяжчих захворювань шлунково-кишкового тракту, що має постійну тенденцію до зростання. Глобальна захворюваність на гострий панкреатит на сьогоднішній день сягає у середньому 34 випадки на 100 000 осіб на рік. В Україні цей показник знаходиться на рівні 67-70 випадків на 100 000 населення, а за частотою госпіталізації в хірургічні стаціонари гострий панкреатит посідає друге-третє місце серед усіх гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини. Загальна летальність при гострому панкреатиті не перевищує 5 %, проте, при розвитку некротичної форми та гнійно-септичних ускладнень вона сягає 20,0% – 85,4% і залишається незмінною останні десятиліття. Незважаючи на численні експериментальні та клінічні дослідження, механізми розвитку ускладнень гострого панкреатиту потребують вивчення, а їхня профілактика, рання діагностика, прогнозування перебігу та лікування потребують постійного удосконалення.

З метою вчасної діагностики та визначення тяжкості гострого панкреатиту клінічно довершена шкала має бути швидкою, простою та універсальною. Проте наявні прогностичні інтегральні шкали не завжди задовольняють клініцистів.

Однією із важливих проблем лікування ускладнених форм гострого панкреатиту продовжує залишатися вибір найбільш раціональної хірургічної тактики. Водночас погляди на час, місце, роль та методи хірургічних втручань при гострому некротичному панкреатиті значно різняться. Насьогодні немає

єдиної точки зору, щодо використання мініінвазивних методів лікування та лапаротомної некрсеквестрэктомії в залежності від розповсюдженості некротичного ураження, характеру та локалізації патологічних вогнищ.

Все вище зазначене вказує на наявність передумов для проведення дослідження, подальшої розробки та удосконалення методів діагностики та хірургічного лікування гострого некротичного панкреатиту.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація є фрагментом планової науково-дослідної роботи кафедри хірургії №3 Полтавського державного медичного університету «Розробка науково обґрунтованих принципів стратифікації, моніторингу і прогнозування перебігу хірургічних захворювань та травм», № 0120U101176. Дисертант є співвиконавцем фрагменту даної теми.

3. Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів дослідження.

Наукова робота є особистою працею автора. Автор разом із науковим керівником визначив напрямок дослідження, самостійно проаналізував літературні джерела за темою дисертації, сформував мету роботи, розробив програму проведення досліджень, провів відбір та клінічне обстеження хворих, виконав статистичну обробку даних по матеріалах дослідження, провів аналіз отриманих даних та сформував відповідні висновки та практичні рекомендації під супервізією наукового керівника.

Дисертант приймав безпосередню участь у виконанні оперативних втручань та здійсненні комплексу консервативних лікувальних заходів.

Здобувач самостійно підготував наукові матеріали до публікацій та доповідей на конференціях та є співавтором патенту України на корисну модель «Спосіб лікування гострого тяжкого панкреатиту шляхом формування "активної" оментобурсостоми», у розробці якого приймав безпосередню участь.

Автором вперше було досліджено мікрогемодинамічні зміни у пацієнтів з гострим панкреатитом у першу добу захворювання та визначено оптимальну точку проведення лазерної доплерівської флоуметрії. Вперше було

обґрунтовано наявність комплексного зв'язку наступних показників клінічних та лабораторно-інструментальних обстежень: показника амплітуди пульсової хвилі при лазерній доплерівській флоуметрії, гематокритного числа, наявності випоту у плевральній/черевній порожнинах, критеріїв синдрому системної запальної відповіді. Автором вперше розроблено систему критеріїв ранньої стратифікації тяжкості з використанням сучасних технологій комп'ютерного програмування.

Автором удосконалено метод хірургічного лікування тяжкого гострого панкреатиту за рахунок використання системи для лікування ран під негативним тиском.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що автором вперше доведено та науково обґрунтовано переваги використання розробленої системи стратифікації гострого панкреатиту на початку захворювання. Теоретично обґрунтована перевага запропонованого методу хірургічного лікування тяжких ускладнених форм гострого панкреатиту.

4. Практичне значення результатів дослідження.

Високі показники чутливості та специфічності розробленої системи критеріїв стратифікації тяжкості гострого панкреатиту, дозволяють говорити про ефективність їх застосування при надходженні пацієнта, особливо, за наявності тяжкого гострого панкреатиту.

Запропонований дисертантом метод хірургічного лікування пацієнтів з тяжкими формами гострого панкреатиту дозволив зменшити кількість ускладнень, тривалість стаціонарного лікування та знизити смертність у таких пацієнтів.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків, рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Дисертаційна робота виконана на сучасному науково-методичному рівні. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій базуються на достатній кількості матеріалу, який включав 225 медичних карт

стаціонарного хворого пацієнтів з гострим панкреатитом. Критерії включення та виключення є адекватними.

Дисертантом використані сучасні методи дослідження, які відповідають поставленій меті та завданням дисертаційної роботи. Статистична обробка даних проведена на достатньому рівні для наукового обґрунтування отриманих результатів.

Для обговорення та інтерпретації результатів дослідження використано достатню кількість сучасних літературних джерел. Наукові положення та висновки дисертації, що випливають із фактичного матеріалу наукової роботи, є обґрунтованими узагальненнями, які завершують дисертацію, відповідають меті та завданням роботи і мають важливе науково-теоретичне та практичне значення. При рецензуванні дисертаційної роботи Кербаж Нізара Ріда на здобуття ступеня доктора філософії не було виявлено порушень академічної доброчесності.

Основні результати дисертації представлені та обговорені на трьох науково-практичних конференціях: 54-й з'їзд Європейського панкреатичного клубу (Київ, 2022), Всеукраїнська науково-практична конференція «Медична наука - 2022», Всеукраїнська науково-практична конференція «Медична наука - 2023».

6. Оцінка оформлення та змісту дисертації.

Дисертація викладена на 194 сторінках друкованого тексту і складається з таких розділів: вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку літератури та додатків. Список використаних літературних джерел включає 240 посилань, з них кирилицею - 2, латиницею - 238. Робота ілюстрована 31 таблицею, 33 рисунками.

Анотація дисертаційного дослідження викладена українською та англійською мовами, відповідає змісту наукової роботи, написана стисло, послідовно. Результати дослідження науково обґрунтовані та відображають

доцільність впровадження отриманих результатів в практичну роботу закладів охорони здоров'я.

В першому розділі присвяченому огляду літератури, проаналізовано та описано сучасний стан проблеми гострого панкреатиту, у ньому ж знаходиться підрозділ систематичного огляду літератури щодо місцевого застосування антибактеріальних агентів у пацієнтів з інфікованим панкреатичним некрозом. Розділ написано інформативно, з наведенням сучасних літературних джерел, що свідчить про знання дисертантом обраної теми.

Другий розділ присвячено опису основних сучасних клінічних, інструментальних та лабораторних методів обстеження пацієнтів. Описано методи статистичного аналізу, етапи роботи, досліджувані групи пацієнтів та їх порівняльні характеристики. Автором було проаналізовано результати лікування 225 пацієнтів з гострим панкреатитом, з яких 126 архівних карт стаціонарного хворого та 99 пацієнтів, що були обстежені та проліковані протягом виконання дисертаційного дослідження. Відповідно до мети та завдань дослідження, на початку було сформовано декілька окремих незалежних груп пацієнтів для дослідження зв'язку зазначених показників з тяжкістю захворювання, а саме, група з 60 пацієнтів, яким досліджувався зв'язок найбільш поширених клініко-лабораторних та інструментальних показників з тяжкістю захворювання у першу добу, група з 62 пацієнтів, яким досліджувались клініко-лабораторні показники та проводилась лазерна доплерівська флоуметрія при надходженні, група з 82 пацієнтів, яким досліджувались клініко-лабораторні показники незалежно від наявності лазерної доплерівської флоуметрії при надходженні. Також була сформована окрема група з 31 пацієнта для порівняння ефективності критеріїв стратифікації, які не приймали участь при розробці критеріїв. На завершальному етапі до основної групи ввійшло 17 пацієнтів, яким виконувався удосконалений метод оперативного лікування, група порівняння складалась з 21 пацієнта.

В третьому розділі наведено та описано методи дослідження мікроциркуляції при гострому панкреатиті, визначено оптимальну ділянку для

проведення лазерної доплерівської флоуметрії та показник амплітуди пульсової хвилі лазерної доплерівської флоуметрії, який мав найбільш значущий зв'язок з тяжкістю захворювання.

В четвертому розділі перераховані найбільш поширені показники, що використовуються для визначення тяжкості захворювання сучасними стратифікаційними та прогностичними критеріями, після чого проведений аналіз наявності зв'язку з тяжкістю захворювання. Визначено, що зв'язок з тяжкістю гострого панкреатиту мають наступні показники: гематокритне число, наявність плеврального/абдомінального випотів, критерії синдрому системної запальної відповіді.

П'ятий розділ описує процес розробки системи критеріїв стратифікації гострого панкреатиту на основі показників з наявним зв'язком з тяжкістю захворювання з урахуванням показника лазерної доплерівської флоуметрії, шляхом розробки класифікації та регресії та за допомогою комп'ютерних технологій. Проведено порівняльний аналіз розроблених систем з найбільш розповсюдженими.

В шостому розділі детально описується техніка виконання розробленого способу хірургічного лікування пацієнтів з тяжким гострим панкреатитом з наведенням клінічного прикладу застосування методу. У цьому розділі автор порівнює ефективність удосконаленого методу хірургічного лікування з відкритими методиками за стандартною тактикою ведення таких хворих. Розділ закінчується підрозділом «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», де стисло викладено основні положення роботи, доведено ефективність використання описаних хірургічних прийомів та діагностичних методів.

Висновки підсумовують результати дослідження та відповідають поставленим задачам.

Список літературних джерел цілком достатній, мало посилань на вітчизняні наукові праці..

7. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 7 наукових робіт:

- 4 статті у наукових фахових виданнях України;
- 1 патент України на корисну модель;
- 2 тез у збірниках матеріалів конференцій.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. У публікаціях знайшли відображення основні положення дисертаційної роботи. Робота оформлена згідно вимог, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Результати роботи наведені в повному обсязі та статистично вірогідні.

8. Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

В дисертації зустрічаються стилістичні помилки, повторення, дискусійні твердження, невдалі вирази. В анотації надано велику кількість ключових слів, іноземні слова.

Розділ I написаний інформативно. Забагато уваги приділено методам пошуку літературних джерел. Багато таблиць. Хотілось би побачити більш ґрунтовний огляд щодо використання методів дослідження функціональних характеристик мікроциркуляторного русла, зокрема, лазерної доплерівської флоуметрії. Резюме в I розділі могло би підсумувати наданий літературний матеріал, розставити акценти на основних положеннях огляду літератури

У другому розділі достатньо детально та ґрунтовно описані використані методи дослідження, проте матеріалам приділено менше уваги.

Третій та четвертий розділи можливо було би об'єднати з другим для кращого сприйняття викладеного матеріалу. У третьому, четвертому та п'ятому розділах зустрічаються досить великі та інформаційно навантажені таблиці та малюнки, які можна було би скоротити та представити у вигляді алгоритмів для більш легкого сприйняття інформації. Також бажано надавати резюме в кінці розділу для кращого сприйняття матеріалу та розуміння основних тверджень.

Шостий розділ містить суперечливі твердження. Можливо, потрібно було би надати більше інформації для розуміння викладених положень.

Підрозділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» потрібно було винести окремим розділом, оскільки він містить аналіз результатів усього

дисертаційного дослідження, а не тільки шостого розділу, у який його було включено.

Висновки дещо громіздкі, включають опис методики, перенасичені інформацією, не вистачає цифр, відсотків, які дисертант отримав в ході дослідження.

Вказані зауваження та побажання не зменшують значимість наукової праці.

У ході аналізу представлених наукових положень виник ряд запитань, на які хотілося б отримати відповідь:

1. Чи потрапляли до Вас пацієнти з так званою «фулмінантною» формою гострого панкреатиту? Яка була тактика щодо таких випадків?

2. Яке наукове та практичне значення має конкретна точка вивчення показників загальної мікроциркуляції при гострому панкреатиті?

3. Чи визначали внутрішньочеревний тиск (ВЧТ) та, як це впливало на подальшу тактику хірургічного лікування?

9. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи.

Отримані автором результати дослідження будуть корисними, щодо покращення результатів лікування пацієнтів з гострим панкреатитом. Матеріали та результати дисертаційної роботи можуть бути використаними в роботі закладів охорони здоров'я, а також в навчальному процесі.

10. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Кербаж Нізара Ріда, яка виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора Панасенка Сергія Івановича, на тему: «Удосконалення хірургічної тактики при гострому панкреатиті» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання покращення результатів лікування пацієнтів з гострим панкреатитом, шляхом впровадження науково обґрунтованих критеріїв діагностики та удосконалення способів його лікування, що має важливе значення для галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Дисертація відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами,

внесеними Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 - Охорона здоров'я за спеціальністю 222 - Медицина.

Офіційний опонент:

Головний науковий співробітник відділу хірургії підшлункової залози та жовчовивідних проток ДУ "Національний науковий центр хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова", Заслужений лікар України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
доктор медичних наук, професор

Ігор ХОМЯК

Підпис професора Хомяка І.В.

